

Inleiding	7
-----------------	---

Deel 1: praktijk

1 Wat is een ontwikkelingsvoorsprong?	9
1.1 Definitie	9
1.2 Voorsprong en onderzoek	9
1.3 Ontwikkelingsvoorsprong in de praktijk	10
2 Aandachtspunten bij signaleren	12
2.1 Signaleren en het zorgplan	13
2.2 Signaleren bij tweetalige kinderen	14
2.3 Signaleren bij jongens en meisjes	14
2.3.1 Verkeerde conclusies: jongensgedrag en meisjesgedrag	15
2.4 Misdiagnoses	16
2.4.1 ASS	17
2.4.2 ADHD/ADD	19
2.4.3 Dubbele diagnose	19
2.5 Snelle kleuters en Kijk!	20
2.5.1 De basisgegevens: basiskenmerken	20
2.5.2 De basisgegevens: betrokkenheid	24
2.5.3 De basisgegevens: risicofactoren	27
2.5.4 Ontwikkelingslijnen	29
3 Stappenplan Signaleren en begeleiden	34
3.1 Stap 1: de XL-signaleringslijst	34
3.1.1 De vragen van de XL-signaleringslijst	35
3.1.2 Uitleg en scoring bij XL-signaleringslijst	37
3.1.3 Scoring van de vragen van de XL-signaleringslijst	52
3.1.4 Interpretatie van de score uit de XL-signaleringslijst	54
3.1.5 Voorbeeld van een algemeen intakeformulier geïntegreerd met de XL-signaleringslijst	55
3.2 Stap 2: verzamelen gegevens	59
3.2.1 Startgesprek met ouders	59
3.2.2 Opdracht Menstekening van Goodenough	60
3.2.3 Instructie en normering Menstekening van Goodenough	61
3.2.4 Spelobservatie	64

3.3	Stap 3: overleg met intern begeleider	65
3.4	Stap 4: verzamelen van gegevens: de stimulerende en belemmerende factoren	66
3.4.1	Zicht op de cognitieve ontwikkeling	66
3.4.2	Doortoetsen	73
3.4.3	Vaardigheden buiten de einddoelen	74
3.4.4	Zicht op affectieve ontwikkeling	75
3.4.5	Informatie samenvoegen	76
3.5	Stap 5: vaststellen van de leer- en ontwikkelbehoeftes	77
3.5.1	Het vaardighedenschema	78
3.6	Stap 6: plan opstellen om vaardigheden te leren	87
3.6.1	In gesprek met de leerling	88
3.6.2	Het doel van de activiteit	88
3.7	Stap 7: plan uitvoeren en begeleiding	90
3.7.1	Verschillen in begeleiding van jongens en meisjes	92
3.8	Stap 8: evalueren	93
4	Zijnskenmerken en vaardigheden	95
4.1	Zijnskenmerken	96
4.1.1	De lat hoog leggen	96
4.1.2	Rechtvaardigheidsgevoel	100
4.1.3	Kritische ingesteldheid	102
4.1.4	Gevoeligheid	103
4.2	Vaardigheden	106
4.2.1	Leren doorzetten	106
4.2.2	Leren fouten maken	113
4.2.3	Leren omgaan met feedback	119
4.2.4	Leren plannen	122
4.2.5	Leren samenwerken/-spelen	127
4.2.6	Leermotivatie	131
4.2.7	Leren oefenen	135
4.2.8	Leren luisteren	141
4.2.9	Leren concentreren	144
4.2.10	Leren kiezen	149
4.2.11	Zelfreflectie	152
4.2.12	Leren zelfstandig werken	154
4.2.13	Leren jezelf te zijn	157
4.2.14	Leren je lijf te gebruiken	161

5	Mindset – door Lonneke Snijder	164
5.1	Je overtuigingen over leren	164
5.1.1	Carol Dweck en haar theorie over mindset	164
5.1.2	Succes- en faalmomenten	165
5.1.3	De belangrijkste aspecten op een rijtje	166
5.2	Snelle kleuters en mindset	166
5.2.1	Vaste mindset termen	166
5.2.2	Snelle ontwikkeling	166
5.2.3	Kritische instelling	167
5.3	Negen tips	168
6	Passend werk	173
6.1	Belang van passend werk	173
6.2	‘Top-down’ onderwijs	173
6.3	Compacten	175
6.4	Verrijken: verdiepen en verbreden	176
6.4.1	Verrijking tijdens thematisch werken	176
6.4.2	Verrijking in de hoeken	178
6.4.3	Verrijking tijdens de instructie: de denksleutels	180
6.5	Aanpassen van materiaal	183
6.6	De plusklas	184
7	Gesprekken	189
7.1	In gesprek met ouders	189
7.1.1	Belang van een goede samenwerking met ouders	189
7.1.2	Een andere mening dan ouders, en dan?	190
7.2	In gesprek met kinderen	191
8	Als er meer nodig is	193
8.1	Wanneer het niet goed gaat met de leerling	193
8.2	Als een kind geen positieve stappen zet of ongewenst gedrag laat zien	194
8.3	Versnellen	196
8.3.1	Veelgebruikte redenen om niet voor versnellen te kiezen	197
8.3.2	Als je besluit niet te versnellen: tussenoplossingen	199
8.3.3	Wanneer is versnellen een goede optie?	200
8.3.4	Hoe pak je versnellen aan?	201
8.4	Andere school	203

9	De overgang naar groep 3	204
9.1	Wat is er gedaan in de kleutergroepen?	204
9.2	Wat zijn tips en aanbevelingen van mijn collega?	206
9.3	Overdrachtsformulier groep 3	207

Deel 2: theorie

10	Hoogbegaafdheid en ontwikkelingsvoorsprong	211
10.1	Definities	211
10.2	Theorieën	212
10.2.1	Renzulli en Mönks	213
10.2.2	Delphi Model	215
10.2.3	Tessa Kieboom, denkluk en zijnsluk	219
11	Theorieën over leren	222
11.1	Wat is leren?	222
11.1.1	Lerende wezens	222
11.2	Kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong en leren	223
11.2.1	Zone van naaste ontwikkeling	223
11.2.2	Ervaringsleren	224
11.2.3	Onderzoekend leren	225
11.2.4	Leertheorieën voor het hedendaagse onderwijs	226
11.3	Voorwaarden om te leren	226
11.3.1	Piramide van Maslow	226
11.3.2	Motivatie	227
11.3.3	Intrinsiek versus extrinsiek	228
11.3.4	Zelfdeterminatietheorie	228
11.4	Vormen van leren	231
11.4.1	Hoe leren kinderen? Incidenteel leren versus intentioneel leren	231
11.4.2	Cognitief en affectief leren: Wat leren kinderen?	232
11.5	Verschillen in leren tussen jongens en meisjes	234
	Literatuur	235